

SỞ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO

KỲ THI CHỌN HỌC SINH GIỎI

THCS NĂM 2025

Môn thi: Ngữ văn

Thời gian: 150 phút (Không kể thời gian phát đề)

I. ĐỌC HIỂU (6,0 điểm) Đọc đoạn trích sau và trả lời các câu hỏi:

Gửi danh cầm Đặng Thái Sơn với đôi tay kì diệu!

Ông có bất ngờ khi nhận lá thư được tạo nên từ những tiếng xào xạc? Là cháu đây, ngọn gió lành, gửi đến ông những lời khẩn thiết.

Cháu đang ở đây, ngay bên cửa sổ! Còn ông ngồi trầm tư bên phím đàn. Ông vừa trở về từ Lễ trao giải VinFuture. Ở sân khấu quốc tế với những tên tuổi lừng danh ấy, âm nhạc của ông tạo nên mảnh ghép hoàn hảo cho hy vọng tương lai của nhân loại.

Ông vẫn nói: "Bạn cứ nghe tôi chơi nhạc, bạn sẽ hiểu tôi muốn nói gì!" Cháu cảm biết được tâm lòng của ông với cuộc đời. Nên, cháu hy vọng, ông và nghệ thuật của ông - mang sức mạnh tạo nên thay đổi, cứu vãn thảm họa thiên nhiên mà gió nhỏ đã tận mắt chứng kiến.

Từ khi được sinh ra từ cơn cựa mình của Mẹ, cháu đã du hành khắp thế gian.

Những điều ảm áp cho cháu hạnh phúc và cũng có nhiều điều khiến cháu trăn trở. Cháu băn khoăn: Một con mèo chết gục trước cửa ngôi nhà, mười phút sau, nó được hất gọn sang cửa nhà đối diện - Có một ranh giới con người giữ sạch sẽ riêng mình.

Cháu lo lắng: Cũng con phố ấy, ngày hè oi ả, trong khi ai đó nằm điều hòa mát lạnh; thì dưới gầm cầu, góc chợ tạm... còn bao người thở nghẹn trong lồng ngực - Có một ranh giới con người giữ tiện nghi riêng mình.

Cháu hoang mang: Dòng sông phía thượng nguồn đập đập làm thủy điện, tận dụng triệt để sức nước; thì dưới hạ lưu, tập quán của một dân tộc bị tước đi, hoặc cảnh quan của một vùng bị biến đổi - Có một ranh giới con người giữ lợi ích cho riêng mình.

Nhưng hơn ai hết, ông - một nghệ sĩ chọn cho mình cuộc sống không biên giới, hiểu rằng, nhìn từ một phía nào đó, mọi ranh giới đều không tồn tại, phải không? [...]

(Trích Bức thư đạt giải nhất cuộc thi Viết thư quốc tế UPU lần thứ 51, năm 2022 của tác giả Nguyễn Bình Nguyên lớp 9A1, Trường THCS Nguyễn Tri Phương, quận Ba Đình, Hà Nội)

Câu 1. (0,5 điểm) Ý nào giải thích đúng nghĩa của từ “khẩn thiết” trong đoạn trích trên?

- A. Là những đòi hỏi tha thiết, cấp bách mong muốn được đáp ứng sớm nhất.
- B. Là những nhu cầu tha thiết, cấp bách mong muốn được đáp ứng sớm nhất.
- C. Là những khao khát mãnh liệt, cấp bách mong muốn được đáp ứng sớm nhất.

D. Là những nguyện vọng tha thiết, cấp bách mong muốn được đáp ứng sớm nhất.

Câu 2. (0,5 điểm) Ý nào nêu đúng lí do người viết gửi thư cho danh cầm Đặng Thái Sơn?

A. Vì Đặng Thái Sơn là nghệ sĩ tài năng có tình yêu thiên nhiên, có tầm ảnh hưởng lớn nên người viết hy vọng nghệ sĩ sẽ cùng với nghệ thuật của ông trở về đất nước tạo nên thay đổi, cứu vãn thảm họa thiên nhiên mà ngọn gió nhỏ đã tận mắt chứng kiến.

B. Vì ông là nghệ sĩ tài năng có tầm ảnh hưởng lớn lại có tấm lòng trăn trở trước cuộc đời nên người viết hy vọng nghệ sĩ sẽ cùng với nghệ thuật của ông mang sức mạnh tạo nên thay đổi, cứu vãn thảm họa thiên nhiên mà ngọn gió nhỏ đã tận mắt chứng kiến.

C. Vì Đặng Thái Sơn là một tài năng hiếm có, lại có tinh thần trách nhiệm, nên người viết hy vọng nghệ sĩ sẽ cùng với nghệ thuật của ông mang sức mạnh tạo nên thay đổi, cứu vãn thảm họa thiên nhiên mà ngọn gió nhỏ đã tận mắt chứng kiến.

D. Vì Đặng Thái Sơn là một nghệ sĩ tài năng yêu nước, có tầm ảnh hưởng lớn lại có tấm lòng trăn trở trước cuộc đời nên người viết hy vọng nghệ sĩ sẽ cùng với nghệ thuật của ông mang sức mạnh tạo nên thay đổi, cứu vãn thảm họa thiên nhiên mà ngọn gió nhỏ đã tận mắt chứng kiến.

Câu 3. (0,5 điểm) Sự trăn trở của người viết thể hiện trong đoạn trích trên là biểu hiện của phẩm chất

A. Lòng vị tha

B. Sự khiêm nhường

C. Lòng trắc ẩn

D. Tình yêu thương

Câu 4. (0,5 điểm) Câu nói của nghệ sĩ Đặng Thái Sơn: “Bạn cứ nghe tôi chơi nhạc, bạn sẽ hiểu tôi muốn nói gì!” được hiểu như thế nào?

A. Những giai điệu cất lên từ bản nhạc mà nghệ sĩ thể hiện sẽ truyền đến người nghe những thông điệp, nỗi lòng, cảm xúc của người nghệ sĩ.

B. Những giai điệu cất lên từ bản nhạc mà nghệ sĩ thể hiện sẽ bộc lộ được tài năng kĩ diệu của nghệ sĩ.

C. Những giai điệu cất lên từ bản nhạc mà nghệ sĩ thể hiện sẽ truyền đến người nghe những khát khao cháy bỏng của người nghệ sĩ.

D. Những giai điệu cất lên từ bản nhạc mà nghệ sĩ thể hiện sẽ truyền đến người nghe những nỗi trăn trở, lo lắng của người nghệ sĩ.

Câu 5. (0,5 điểm) Cụm từ “đôi tay kì diệu” trong đoạn trích sử dụng biện pháp tu từ nào?

A. Ẩn dụ

B. Hoán dụ

C. Chơi chữ

D. Nhân hóa

Câu 6. (0,5 điểm) Tác dụng của biện pháp tu từ được sử dụng trong cụm từ “đôi tay kì diệu” ở đoạn trích là gì?

A. Khiến đôi tay của nghệ sĩ trở nên sinh động, có hồn, cũng có khả năng điều luyện làm cho mọi người đều khâm phục, ngợi ca

B. Tạo ra cách hiểu bất ngờ, thú vị, thể hiện sự thán phục, ca ngợi tài năng chơi nhạc thiên bẩm của nghệ sĩ Đặng Thái Sơn

- C. Gọi ra khả năng chơi nhạc điêu luyện, tài hoa như có phép màu của nghệ sĩ Đặng Thái Sơn khiến ai cũng khâm phục, ngợi ca.
- D. Gây ấn tượng về khả năng chơi nhạc điêu luyện của nghệ sĩ Đặng Thái Sơn, tạo nhịp điệu hài hòa cho câu văn.

Câu 7. (2,0 điểm)

Từ lời tâm sự của nghệ sĩ Đặng Thái Sơn và những lí do người viết gửi thư cho ông, em hãy lí giải vì sao nghệ thuật có sức mạnh và khả năng kì diệu giúp thay đổi nhận thức con người. (Trình bày khoảng nửa trang giấy thi)

Câu 8. (1,0 điểm) Bài học sâu sắc em nhận được từ đoạn trích trên là gì? (Trình bày bằng một đoạn văn từ 5 - 7 câu)

Phần II: Làm văn (14,0 điểm)

Câu 1. (6,0 điểm) Từ nội dung ở phần Đọc hiểu, em hãy viết một bài văn trình bày suy nghĩ về ý kiến sau: Lòng trắc ẩn là hạt giống nuôi dưỡng tâm hồn.

Câu 2. (8,0 điểm) Nhà văn Lưu Quý Kỳ cho rằng: "Nhà thơ gói tâm tình của mình trong thơ. Người đọc mở ra bỗng thấy tâm tình của chính mình". Em hiểu ý kiến trên như thế nào? Hãy làm sáng tỏ qua bài thơ sau:

Áo cũ

Áo cũ rồi, mỗi ngày thêm ngắn
Chỉ đứt sòn màu bạc hai vai
Thương áo cũ như là thương kỷ ức
Đựng trong hồn cho mắt phải cay cay.

Áo đã ở với con qua mùa qua tháng
Cũ rồi con vẫn quý vẫn thương
Con chẳng nỡ mỗi lần thay áo mới
Áo dài hơn thấy mẹ cũng già hơn.

Mẹ vá áo mới biết con chóng lớn
Mẹ không còn nhìn tỏ chỉ để khâu kim
Áo con có đường khâu tay mẹ vá
Thương mẹ nhiều con càng yêu áo thêm

Hãy biết thương lấy những manh áo cũ
Để càng thương lấy mẹ của ta
Hãy biết thương những gì đã cùng ta sống
Những gì trong năm tháng trôi qua...

1963 (Lưu Quang Vũ, Hương cây bếp lửa - NXB Văn học, 2002)

*Chú thích: Lưu Quang Vũ (1948 - 1988) là nhà thơ, nhà văn, nhà viết kịch tài năng của văn học hiện đại Việt Nam.

.....HẾT.....

HƯỚNG DẪN CHẤM

Phần	Đáp án và biểu điểm	Điểm
Phần I	Đọc hiểu	6,0 Điểm
Câu 1	C. Là những khao khát mãnh liệt, cấp bách mong muốn được đáp ứng sớm nhất.	0,5 điểm
Câu 2	D. Vì Đặng Thái Sơn là một nghệ sĩ tài năng yêu nước, có tầm ảnh hưởng lớn lại có tấm lòng trần trở trước cuộc đời nên người viết hy vọng nghệ sĩ sẽ cùng với nghệ thuật của ông mang sức mạnh tạo nên thay đổi, cứu vãn thảm họa thiên nhiên mà ngọn gió nhỏ đã tận mắt chứng kiến.	0,5 điểm
Câu 3	C. Lòng trắc ẩn	0,5 điểm
Câu 4	A. Những giai điệu cất lên từ bản nhạc mà nghệ sĩ thể hiện sẽ truyền đến người nghe những thông điệp, nỗi lòng, cảm xúc của người nghệ sĩ.	0,5 điểm
Câu 5	B. Hoán dụ	0,5 điểm
Câu 6	C. Gợi ra khả năng chơi nhạc điêu luyện, tài hoa như có phép màu của nghệ sĩ Đặng Thái Sơn khiến ai cũng khâm phục, ngợi ca.	0,5 điểm
Câu 7	<i>Trình bày đúng hình thức đoạn văn theo gợi ý sau:</i> - Nghệ thuật luôn mang đến những tác động vô cùng kì diệu. + Tạo cho con người niềm vui, niềm yêu thương, lòng nhân đạo, sự cảm thông giữa con người với con người. + Giúp cho tâm hồn thanh thản không chút phiền muộn, khiến ta quên đi những nỗi cơ cực, vất vả thường ngày. + Nuôi dưỡng tinh thần, làm cho đời sống tình cảm của con người thêm phong phú, nó gây cho ta những tình cảm ta chưa có, đồng thời bồi đắp cho ta những tình cảm ta sẵn có. + Giúp con người trở nên lạc quan, biết rung động và biết ước mơ, tiếp thu những bài học triết lí sâu sắc để mở rộng khả năng của tâm hồn, khiến mỗi người tự thay đổi bản thân để trở nên tốt hơn. + Nghệ thuật còn là tiếng nói của cảm xúc, chứa đựng tất cả tình yêu ghét, niềm vui hay nỗi buồn, góp phần làm cho đời sống của con người ngày càng đẹp đẽ, đáng yêu hơn.	2,0 điểm
Câu 8	Thông qua đoạn trích đã học tập được những bài học quý giá như: - Mỗi con người trong cuộc sống này đều có khả năng và trách nhiệm trước các vấn đề của xã hội: vấn đề biến đổi	1,0 điểm

	khí hậu. - Nghệ thuật chân chính sẽ mang đến cho con người những vai trò vô cùng có ý nghĩa.	
Phần II	Làm văn	14 điểm
Câu 1	Từ nội dung ở phần Đọc hiểu, em hãy viết một bài văn trình bày suy nghĩ về ý kiến sau: Lòng trắc ẩn là hạt giống nuôi dưỡng tâm hồn. <i>a. Đúng hình thức đoạn văn (mở đoạn, thân đoạn, kết đoạn). Xác định đúng vấn đề nghị luận trong đoạn văn.</i> <i>b. Triển khai hợp lí nội dung đoạn văn: vận dụng tốt các thao tác lập luận, kết hợp chặt chẽ các dẫn chứng, có thể viết đoạn theo định hướng sau:</i> * Mở bài Giới thiệu vấn đề cần nghị luận: lòng trắc ẩn. * Thân bài - Giải thích Lòng trắc ẩn: chính là sự rung động, cảm thông của con người trước hoàn cảnh của người khác, từ đó có hành động giúp đỡ họ không vì lợi ích gì để họ vượt qua hoàn cảnh và hướng đến một cuộc sống tốt đẹp hơn. - Phân tích + Cuộc sống vẫn còn nhiều mảnh đời khó khăn, bất hạnh, việc chúng ta giúp đỡ nhau làm cuộc sống của con người ngày càng tốt lên, xã hội phát triển hơn. + Một con người có tâm thiện, luôn giúp đỡ người khác khi gặp khó khăn sẽ được mọi người yêu quý, kính trọng và sẵn sàng giúp đỡ lại khi mình rơi vào hoàn cảnh tương tự. + Nếu xã hội ai cũng có lòng trắc ẩn thì xã hội sẽ được lan tỏa nhiều điều tốt đẹp. - Chứng minh Học sinh tự lấy dẫn chứng về những con người có lòng trắc ẩn để minh họa cho bài làm văn của mình. Lưu ý: dẫn chứng phải xác thực, nổi bật và tiêu biểu. - Phản đề Trong cuộc sống vẫn còn có nhiều người thờ ơ, vô cảm trước nỗi đau của người khác, chỉ biết đến bản thân mình. Lại có những người giúp đỡ người có hoàn cảnh khó khăn nhằm mục đích, tư lợi cho bản thân... những người này đáng bị xã hội thẳng thắn lên án, chỉ trích. * Kết bài Khái quát lại vấn đề nghị luận: lòng trắc ẩn; đồng thời rút ra bài học và liên hệ bản thân.	6,0 điểm 0,5 điểm 0,5 điểm 0,5 điểm 1,5 điểm 1,0 điểm 1,0 điểm 1,0 điểm

	Nhà văn Lưu Quý Kỳ cho rằng: "Nhà thơ gói tâm tình của mình trong thơ. Người đọc mở ra bỗng thấy tâm tình của chính mình". Em hiểu ý kiến trên như thế nào? Hãy làm sáng tỏ qua bài thơ Áo cũ.	8,0 điểm
Câu 2	Thí sinh có thể triển khai bài làm của mình theo nhiều cách khác nhau. Tuy nhiên, bài làm cần đạt được những yêu cầu cơ bản sau: 1. Về kĩ năng: - Biết cách làm bài nghị luận văn học, sử dụng nhuần nhuyễn các thao tác giải thích, phân tích, chứng minh, bình luận. - Bố cục rõ ràng, kết cấu chặt chẽ, đảm bảo quy tắc về chính tả. - Diễn đạt lưu loát, có chất văn, bài viết vừa phải có sắc thái lý luận vừa thể hiện rõ khả năng cảm thụ văn học tinh tế, sâu sắc.	0,5 điểm
	2. Về kiến thức	
	1. Mở bài: Giới thiệu được vấn đề cần nghị luận - Giới thiệu được nhận định “ <i>Nhà thơ gói tâm tình của mình trong thơ. Người đọc mở ra bỗng thấy tâm tình của chính mình</i> ”. - Giới thiệu bài thơ <i>Áo cũ</i> của <i>Lưu Quang Vũ</i>	0,5 điểm
	2. Thân bài a. Giải thích - Thơ: Thể loại văn học thuộc phương thức trữ tình, bắt nguồn cảm xúc của con người, đặc điểm ngôn từ hàm súc, cô đọng, giàu nhạc tính. - Nhà thơ gói tâm tình của mình trong thơ: Khi sáng tác thơ, nhà thơ gửi gắm tâm tư, tình cảm vào tác phẩm. - Người đọc mở ra bỗng thấy tâm tình của chính mình: Khi tiếp nhận tác phẩm thơ, người đọc thấy được chính mình, nhận ra những cảm xúc của bản thân, cảm thấy được chia sẻ, cảm thông. => Câu nói của Lưu Quý Kỳ đề cập đến đặc trưng cảm xúc của thơ. Đối với thơ, tình cảm là cội nguồn cảm hứng của người nghệ sĩ và đồng thời cũng là cầu nối để khơi gợi sự đồng cảm ở người đọc. b. Bàn luận: Câu nói của Lưu Quý Kỳ là đúng đắn. * Vì sao “Nhà thơ gói tâm tình của mình trong thơ”? - Thơ là tiếng nói của cảm xúc, tác phẩm thơ chỉ thành hình khi nhà thơ có được những cảm xúc mãnh liệt. “Thơ chỉ bật ra trong tim ta khi cuộc sống đã tràn đầy” (Tố Hữu), “Thơ ca có một sức đồng cảm mãnh liệt và quảng	1,0 điểm 1,0 điểm

đại, nó ra đời từ những buồn vui của loài người và sẽ làm bạn với con người cho đến ngày tận thế” (Hoài Thanh) ==> Bản chất của thơ ca chính là người thư kí trung thành của trái tim, chuyên chở, kết nối, sẻ chia sẻ tâm tư, tình cảm của con người. Nhờ thơ, tình cảm của nghệ sĩ mới được nói ra trọn vẹn. - Đối với mỗi nhà thơ, động lực của quá trình sáng tạo là nhu cầu được bày tỏ, được thấu hiểu, được sẻ chia. Để thể hiện được những cung bậc cảm xúc mãnh liệt nhưng đồng thời sâu sắc, đa dạng, khó nắm bắt thì cần đến thơ ca. Thơ ca với những khoảng lặng của mình có thể biểu đạt được cảm xúc, bày tỏ được những tâm tình khó nói và những chiều sâu trong tâm hồn. * Vì sao Người đọc mở ra bỗng thấy tâm tình của chính mình? - Thơ ca có tính cá thể hóa và tính khái quát hóa. Cảm xúc làm nên thơ ban đầu là rung cảm của một cá nhân, nhưng sự rung cảm ấy có sức khái quát lớn lao, có tính nhân loại và vì thế có thể chạm được vào trái tim người đọc, để họ như thấy mình trong bài thơ ấy. - Về phương diện tiếp nhận, trong quá trình đọc tác phẩm văn học nói chung và tác phẩm thơ nói riêng, người đọc sẽ sống trong thế giới nghệ thuật được gọi ra từ tác phẩm, sẽ soi chiếu bản thân vào những điều tác giả gửi gắm, nhập thân vào các hình tượng thơ ca để trải nghiệm, để sống, để thấu hiểu ==> Qua quá trình đọc thơ, họ tìm thấy tâm tình của chính mình.	1,0 điểm
c. Chứng minh qua bài thơ Áo cũ của tác giả Lưu Quang Vũ * Tâm tình của nhà thơ thể hiện trong đoạn thơ ấy như thế nào? - Bài thơ là tình yêu của tác giả dành cho mẹ và sự trân trọng kí ức tuổi thơ của mình. Bằng cách mô tả việc mẹ vá áo cho con, tác giả muốn nhấn mạnh tình cảm sâu sắc và không thể nào thay đổi giữa mẹ và con. - Tác giả sử dụng hình ảnh áo cũ để tượng trưng cho quá khứ, ký ức và tình cảm gia đình. Việc thương áo cũ như thương ký ức, đồng nghĩa với việc tôn trọng và ghi nhớ những điều quý giá đã từng có trong quá khứ. (Dẫn chứng)	1,5 điểm
* Người đọc tìm thấy tâm tình của mình trong đoạn thơ ấy như thế nào? (Học sinh dựa vào trải nghiệm của bản thân để viết phần này) - Mỗi người chúng ta phải biết thương lấy “những manh áo cũ”, rộng ra chính là những kỉ niệm của quá khứ, những điều mà mình được nhận. Để rồi càng thương mẹ mình hơn, vì mẹ đã vất vả nuôi lớn chúng ta, săn sóc chúng ta từng cái ăn, cái mặc. Phải biết thương yêu, trân trọng	1,5 điểm

	những người xung quanh và những điều đã từng gắn bó với chính mình. Vì năm tháng trôi qua nào đợi chờ điều gì, hãy yêu thương lấy mẹ cha, người sinh thành ra chúng ta và những điều thân mến xung quanh để không phải hối hận muộn màng. - Đồng thời, tác giả cũng muốn nhắc nhở độc giả về tình cảm và sự quan trọng của gia đình, đặc biệt là tình cảm mẹ con. 3. Kết bài Kết luận lại vấn đề nghị luận - Với thơ, tâm tình là yếu tố then chốt, là cầu nối giữa nhà thơ và bạn đọc, quá trình sáng tạo và quá trình tiếp nhận. Nhờ có thơ ca mà nhà thơ và người đọc tìm được sự đồng điệu trong tâm hồn. - Tuy việc tìm được tiếng nói tri âm là hạnh phúc lớn lao của thi sĩ, nhưng không vì thế mà anh được phép quên đi tiếng nói của chính mình, chạy theo thị hiếu mà bán rẻ bản ngã nghệ thuật. - Để nhà thơ có thể gửi gắm tâm tình, và để người đọc có thể nhận ra tâm tình của mình trong thơ, cần hình thức nghệ thuật độc đáo, sáng tạo, phù hợp.	1,0 điểm
--	---	------------------------